

Rt Hon Alun Cairns MP
Secretary of State for Wales
Ysgrifennydd Gwladol Cymru

Gwydyr House | Tŷ Gwydyr
London | Llundain
SW1A 2NP

1 Caspian Point | 1 Pwynt Caspian
Cardiff | Caerdydd
CF10 4DQ

www.gov.uk/wales www.gov.uk/cymru

Simon Thomas
Chair
Finance Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

Ref: 646SUB 17

20 Feb
December 2017

A handwritten signature in cursive script that reads 'Simon Thomas'.

Thank you for your letter inviting me to attend an evidence session with the Committee in the New Year. Unfortunately due to diary commitments I am unable to attend.

Last week I published the UK Government's Third Report into the implementation of part 2 of the Wales Act 2014. I attach a copy of this report for your information which the Cabinet Secretary for Finance has laid in the National Assembly. I am sure you will agree that this report demonstrates the significant progress that is being made towards implementing the Wales Act 2014 to ensure a smooth transition to devolved taxes from 1 April.

The Government included the requirement to report annually on the implementation of Part 2 of the Wales Act 2014 to ensure that the new tax and borrowing powers are transferred in a transparent manner and that the respective legislatures are kept informed of progress. I will therefore continue to report annually on this progress until Part 2 of the 2014 Act is fully implemented. I trust that the UK Government's reports are valuable in the Committee's considerations.

A handwritten signature in cursive script that reads 'Alun Cairns'.

Rt Hon Alun Cairns MP
Secretary of State for Wales
Ysgrifennydd Gwladol Cymru

**TRYDYDD   ADRODDIAD   BLYNYDDOL
LLYWODRAETH Y DU AR GYFLWYNO A
GWEITHREDU RHAN 2 (CYLLID) O
DDEDDF CYMRU 2014**

Y Trydydd Adroddiad Blynyddol ar Gyflwyno a Gweithredu Rhan 2 (Cyllid) o Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i'r Senedd yn unol ag Adran 23(1)(b) o
Ddeddf Cymru 2014

I'w gyflwyno i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag
Adran 23(1)(c) o Ddeddf Cymru 2014

Rhagfyr 2017

© Hawlfraint y Goron 2017

Trwyddedir y cyhoeddiad hwn o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored f3.0 ac eithrio lle y nodir fel arall. I weld y drwydded hon, ewch i nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3 neu ysgrifennwch i'r cyfeiriad canlynol, Information Policy Team, The National Archives, Kew, London TW9 4DU, neu anfonwch e-bost i: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk.

Os ydym wedi nodi unrhyw wybodaeth sy'n dod o dan hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Mae'r cyhoeddiad hwn ar gael yn www.gov.uk/government/publications.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch y cyhoeddiad hwn atom ni yn y cyfeiriad canlynol: correspondence@walesoffice.gsi.gov.uk.

Fe'i argraffwyd yn y Deyrnas Unedig ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi

RHAGAIR

Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r cynnydd a wnaed i gyflwyno'r pwerau benthyca a threthu o dan ran 2 o Ddeddf Cymru 2014.

Mae Deddf Cymru 2014 yn rhoi pwerau newydd arwyddocaol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru a Llywodraeth Cymru, sy'n sicrhau gwir atebolrwydd yn y drefn llywodraethu datganoledig yng Nghymru. Dair blynedd ar ôl iddi gael ei chyhoeddi, rydym yn dal i weithio gyda Llywodraeth Cymru i'w rhoi ar waith yn llawn.

Yn fwyaf arwyddocaol, ym mis Rhagfyr y llynedd daeth Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU i gytundeb ar fframwaith cyllidol i Gymru. Mae'r fframwaith yn nodi trefniadau cyllido Llywodraeth Cymru i gefnogi'r broses o roi Deddf Cymru 2014 ar waith, yn cynnwys sut bydd y grant bloc yn cael ei addasu i ystyried datganoli trethi. Mae'r cytundeb hanesyddol hefyd yn sicrhau y bydd Llywodraeth Cymru yn cael lefel deg o gyllid yn y tymor hir, wrth i ffactor seiliedig ar anghenion gael ei gyflwyno yn fformiwla Barnett ar gyfer Cymru. Yn sgil cyflwyno'r ffactor ar sail anghenion ar gyfer y Gyllideb, bydd gan Lywodraeth Cymru £69 miliwn ychwanegol o rym gwario dros y tair blynedd nesaf.

Mae Deddf Cymru 2017 wedi gwneud darpariaeth bellach ar gyfer datganoli pwerau trethu a benthyca i'r Cynulliad, gan gael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm cyn datganoli Cyfraddau Treth Incwm i Gymru a dyblu terfyn benthyca cyfalaf Llywodraeth Cymru. Mae hyn a'r datganoli pellach yn sgil Deddf Cymru 2017 fel rhan o'r setliad newydd, yn golygu y bydd y Cynulliad Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru yn sefydliadau cryfach, mwy atebol a mwy aeddfed, gyda mwy o adnoddau i gefnogi twf economaidd yng Nghymru.

**Y GWIR ANRHYDEDDUS ALUN CAIRNS AS
YSGRIFENNYDD GWLADOL CYMRU**

PENNOD 1

CYFLWYNIAD

Cwmpas a Chynnwys yr Adroddiad hwn

1. Hwn yw'r trydydd adroddiad ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ar 17 Rhagfyr 2014.
2. Mae Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014 yn ymdrin â datganoli pwerau ariannol yn unig. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:
  - creu Cyfraddau Treth Incwm newydd i Gymru;
  - datgymhwyso'r Dreth Dir ar Dreth Stamp y Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar drafodiadau tir yng Nghymru;
  - datgymhwyso Treth Dirlenwi'r Deyrnas Unedig yng Nghymru, a darparu ar gyfer cyflwyno treth newydd ar waredu gwastraff mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru;
  - darpariaeth i Weinidogion Cymru allu benthyca; a'r
  - pŵer i greu trethi datganoledig newydd.
3. Bydd y darpariaethau ariannol yn cael eu rhoi ar waith dros nifer o flynyddoedd, ac mae'r amserlenni ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi wedi'u cynnwys yn y Papur Gorchymyn¹ a gyhoeddwyd gyda Bil Cymru ym mis Mawrth 2014.
4. Er mwyn i'r Senedd a Chynulliad Cenedlaethol Cymru (y Cynulliad) gael yr holl wybodaeth drwy gydol y broses hon, mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod Ysgrifennydd Gwladol Cymru a Gweinidogion Cymru yn cyflwyno adroddiad bob blwyddyn ynghylch rhoi'r rhan hon o'r Ddeddf ar waith. Er mwyn i'r Senedd a'r Cynulliad wybod beth yw barn y ddwy weinyddiaeth:
  - mae'n rhaid i Ysgrifennydd Gwladol Cymru gyflwyno adroddiad i'r Senedd, a rhoi copi o'r adroddiad i Weinidogion Cymru;
  - mae'n rhaid i Weinidogion Cymru osod yr adroddiad gerbron y Cynulliad, cyflwyno adroddiad eu hunain i'r Cynulliad, a rhoi copi i'r Ysgrifennydd Gwladol;
  - mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol osod adroddiad Gweinidogion Cymru gerbron Dau Dŷ'r Senedd.

Bydd y ddwy Lywodraeth yn parhau i gyflwyno adroddiadau nes bydd blwyddyn wedi mynd heibio i'r diwrnod y daeth darpariaethau olaf Rhan 2 i rym.

---

¹ Cm 8838 *Bil Cymru: Atebolrwydd a Grymuso Ariannol*
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/294471/Wales_Bill_Command_Paper_-_Welsh.pdf

5. Yn ôl Adran 23(7) o Ddeddf Cymru 2014, mae'n rhaid i'r adroddiadau blynyddol gynnwys y canlynol:
- (a) datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon;*
  - (b) datganiad am y camau y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn cynnig y dylid eu cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i gychwyn darpariaethau'r Rhan hon;*
  - (c) asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u cychwyn;*
  - (d) asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthyca arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon;*
  - (e) effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac*
  - (f) unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.*
6. Yn Atodiad A rhoddir rhestr fanwl o'r paragraffau yn yr adroddiad hwn sy'n rhoi sylw i bob un o'r gofynion hyn. Serch hynny, nid yw'r adroddiad yn gyfyngedig i'r gofynion hyn, ac fe gaiff hefyd gynnwys unrhyw faterion eraill y mae'r naill Lywodraeth neu'r llall yn credu eu bod yn berthnasol neu'n ddefnyddiol i'r Senedd ac i'r Cynulliad.

PENNOD 2

CYFRADDAU TRETH INCWM CYMRU

7. Sefydldwyd drwy Ddeddf Cymru 2014 – yn amodol ar ganlyniad refferendwm yng Nghymru ynglŷn â chyflwyno Cyfraddau Treth Incwm i Gymru – y byddai prif gyfraddau treth incwm y DU sy'n berthnasol i incwm nad yw'n deillio o gynilion na difidendau yn cael eu gostwng 10c i drethdalwyr Cymreig, ac y byddai'r Cynulliad yn gallu gosod Cyfraddau Treth Incwm newydd i Gymru bob blwyddyn a fyddai'n cael eu hychwanegu at gyfraddau gostyngol y DU. Mae gweddill y strwythur treth incwm yn dal yn fater heb ei ddatganoli, ac yn parhau i gael ei bennu gan Senedd y DU.
8. Mae Deddf Cymru 2017 – a gafodd Gydsyniad Brenhinol ar 31 Ionawr 2017 – wedi cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm, gan baratoi'r ffordd i gyflwyno Cyfraddau Treth Incwm i Gymru (CTIC) ym mis Ebrill 2019.
9. Bydd Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM) yn gweinyddu CTIC fel rhan o system treth incwm y DU. Mae gan CThEM brofiad o gyflwyno system debyg yn barod gan iddo roi Cyfradd Treth Incwm Yr Alban ar waith yn 2016, a mwy o bwerau treth incwm Yr Alban yn 2017. Mae'r dull a ddefnyddiwyd ar gyfer treth incwm Yr Alban yn sail i'r dull y bydd CThEM yn ei ddefnyddio i roi CTIC ar waith, ond gydag addasiadau i ystyried y sefyllfa benodol yng Nghymru.
10. Mae CThEM wedi ymrwymo i weithio'n adeiladol ac ar y cyd â Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill drwy gydol y broses o roi CTIC ar waith a gweinyddu hynny yn y dyfodol. Llywodraeth Cymru sy'n talu costau'r broses o roi CTIC ar waith.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

Rheoli'r prosiect

11. Mae CThEM wedi cyflwyno llawer o drefniadau rheoli i sicrhau atebolrwydd a goruchwyliaeth effeithiol ar gyfer y broses o roi CTIC ar waith. Bydd y trefniadau hyn yn sicrhau bod Llywodraeth Cymru a'r Cynulliad yn gwbl ymwybodol o'r broses hon a'r costau cysylltiedig.
12. Ym mis Mai 2017 cafodd Jim Harra, Comisiynydd Sicrwydd Treth a Chyfarwyddwr Cyffredinol Strategaethau Cwsmeriaid a Dylunio Trethi, ei benodi gan CThEM yn Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol ar gyfer CTIC. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol yn gyfrifol am roi CTIC ar waith a chasglu'r trethi hynny, a bydd yn rhoi tystiolaeth gerbron Pwyllgorau'r Cynulliad yn ôl yr angen, er mwyn sicrhau bod y Cynulliad yn llwyr

ymwybodol o'r broses hon ac yn cyfrannu'n llawn ati². Bob blwyddyn, bydd darn o gyfrifon archwiliedig CThEM ar CTIC yn cael ei gyflwyno i'r Cynulliad.

13. Ym mis Gorffennaf 2017, sefydlodd CThEM fwrdd rhaglen newydd ar gyfer Datganoli Trethi Cymru. Mae'r Bwrdd yn cwrdd bob deufis o leiaf. Mae'n cael ei gadeirio gan un o Uwch Noddwyr Busnes CThEM, ac mae'n cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru, Trysorlys Ei Mawrhydi a Swyddfa Cymru Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Mae Bwrdd y Rhaglen yn cynnig goruchwyliaeth uwch dros y broses gyflawni, yn sicrhau bod unrhyw risgiau neu faterion a allai effeithio ar y broses gyflawni yn cael eu rheoli'n effeithiol, ac yn cynnig her a llwybr uwchgyfeirio o ran CTIC a Byrddau'r Prosiect ar y Cyd ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp / y Dreth Dirlenwi.
14. O dan Fwrdd y Rhaglen, mae CThEM wedi sefydlu Bwrdd Prosiect Datganoli Treth Incwm Cymru i reoli'r broses o roi CTIC ar waith. Mae Bwrdd y Prosiect yn cwrdd bob mis, ac mae'n grŵp traws-lywodraethol o swyddogion sy'n cael ei gadeirio gan Uwch Noddwr Busnes CThEM gyda chynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru, Swyddfa Cymru, yr Adran Gwaith a Phensiynau a Thrysorlys EM. Mae Bwrdd y Prosiect yn gwneud penderfyniadau o fewn y terfynau gwario a ddirprwywyd; yn cynnig cyfeiriad ac arweiniad i'r prosiect, ac yn rheoli'r risgiau i'r broses gyflawni.
15. Mae CThEM hefyd wedi sefydlu dau is-grŵp misol ar gyfer cyfathrebu a risgiau, ac maent yn atebol i Fwrdd y Prosiect. Mae'r grwpiau hyn yn rhoi sylw i faterion penodol, yn goruchwyllo ein prosesau cyfathrebu ac yn mynd ati i reoli ac adolygu risgiau.
16. Bydd CThEM yn cydweithio'n llwyr â Llywodraeth Cymru wrth gyflwyno CTIC. I hwyluso hyn, mae CThEM a Llywodraeth Cymru wedi llofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ym mis Tachwedd 2017, sy'n nodi eu cyfrifoldebau o ran sefydlu a gweithredu CTIC yn effeithlon ac yn effeithiol. Er nad oes grym cyfreithiol ffurfiol i'r Memorandwm, mae'r ddwy Lywodraeth yn disgwyl y bydd ei delerau'n cael eu dilyn.

Cyfathrebu

17. Fel y soniwyd uchod, mae CThEM wedi sefydlu Is-grŵp Cyfathrebu misol, ac mae'n cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru a Swyddfa Cymru. Mae'r Is-grŵp Cyfathrebu wedi dechrau ar y gwaith o lunio strategaeth cyfathrebu ac ymgysylltu a'i rhoi ar waith, er mwyn cefnogi'r broses o roi CTIC ar waith. Mae darpariaeth yn y Gymraeg yn ystyriaeth allweddol i'r Is-grŵp wrth iddo gynllunio dulliau o gyfathrebu â threthdalwyr.
18. Yn benodol, bydd CThEM yn cydweithio â Llywodraeth Cymru o fewn yr Is-grŵp i nodi a datblygu elfennau allweddol o'r strategaeth cyfathrebu ac

---

² Mae'r holl fanylion am gyfrifoldebau Swyddogion Cyfrifyddu wedi'u nodi ym Mhennod 3 y ddogfen 'Managing Public Money' gan Drysorlys EM: http://www.hm-treasury.gov.uk/d/mpm_ch3.pdf

ymgysylltu. Bydd hyn yn cynnwys dadansoddiadau o randdeiliaid, y prif negeseuon a datblygu deunyddiau cyfathrebu dwyieithog.

Adnabod trethdalwyr Cymreig

19. Mae mynd ati'n gywir i adnabod trethdalwyr Cymreig yn hollbwysig er mwyn gweithredu CTIC yn effeithiol ac yn gywir. Bydd cofnodion cyfeiriadau CThEM yn cael eu defnyddio i adnabod trethdalwyr Cymreig. Mae CThEM yn ystyried y gofynion penodol ar gyfer CTIC sy'n codi yn sgil y rhanbarth poblog ar hyd y ffin rhwng Cymru a Lloegr, a'r problemau y gallai hynny eu hachosi wrth adnabod trethdalwyr Cymreig a goblygiadau hynny i waith sicrwydd a chyfathrebu CThEM.

TG

20. Mae CThEM wrthi'n datblygu'r system TG ar y cyd â chyflenwyr, a fydd yn nodi'n fanwl pa newidiadau TG y bydd rhaid iddo eu gwneud y flwyddyn nesaf er mwyn rhoi CTIC ar waith.

Costau

21. Yn ôl amcangyfrifon CThEM, bydd y broses o roi CTIC ar waith yn costio rhwng £5 miliwn a £10 miliwn i gyd.

22. Amcangyfrif cynnar yw hwn, sy'n seiliedig ar ein profiad o roi cyfradd treth incwm Yr Alban ar waith. Mae'r ffigurau'n is na'r rheini ar gyfer cyfradd treth incwm Yr Alban, gan fod CThEM yn gallu manteisio ar y newidiadau a wnaed eisoes i'r system ar gyfer cyfradd treth incwm Yr Alban.

23. Hyd at 14 Rhagfyr 2017, mae CThEM wedi anfonebu Llywodraeth Cymru am £69,077 ar gyfer rhoi CTIC ar waith.

Lles

24. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn paratoi i wneud y newidiadau angenrheidiol i'w seilwaith er mwyn cyflwyno CTIC yn y flwyddyn dreth a fydd yn dechrau ar 6 Ebrill 2019. Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau yn bwriadu cytuno â Llywodraeth Cymru ar y trefniadau ariannol ac ymarferol i sicrhau bod y budd-daliadau trethadwy a weinyddir gan yr Adran Gwaith a Phensiynau a'r systemau TG cysylltiedig yn cydnabod ac yn gallu defnyddio CTIC. Hefyd, bod y wybodaeth dreth gywir at ddibenion CThEM yn cael ei chofnodi ar gyfer y rheini sy'n cael budd-daliadau ac sydd hefyd yn drethdalwyr Cymreig.

25. Mae'n debyg y bydd y cytundeb â Llywodraeth Cymru ar ffurf gohebiaeth o lythyrau ynghyd ag Atodiad technegol manwl, a bydd yn cael ei gyhoeddi. Mae'r gwaith i weld pa systemau TG a phrosesau clerigol y bydd CTIC yn effeithio arnynt wedi cael ei gwblhau, ac mae'r Adran Gwaith a Phensiynau wedi cael y sêl bendith angenrheidiol er mwyn

gwneud y newidiadau a'u cwblhau erbyn y dyddiad rhoi ar waith, sef Ebrill 2019.

Camau i'w cymryd yn 2018 i roi hyn ar waith

26. Bydd llawer o'r gwaith angenrheidiol i roi CTIC ar waith yn digwydd yn 2018.
27. O ran TG, bydd hyn yn cynnwys newidiadau a fydd yn gwneud y canlynol:
  - Cyflwyno cod "C"³ newydd yn y system Talu wrth Ennill er mwyn adnabod trethdalwyr Cymreig;
  - helpu cyflogwyr i wahaniaethu rhwng trethdalwyr Cymreig a threthdalwyr y DU;
  - diweddarau cyfrifianellau ar-lein CThEM ar gyfer Hunanasesiad a Thalu wrth Ennill;
  - diweddarau Cyfrif Treth Personol CThEM;
  - helpu datblygwyr meddalwedd trydydd parti i ddiweddarau eu cynnyrch eu hunain er mwyn cydnabod CTIC; a
  - diweddarau'r systemau sy'n cael eu defnyddio at ddibenion gorfodi a chydymffurfio.
28. O ran adnabod trethdalwyr Cymreig, bydd CThEM yn gwneud pob math o bethau yn ystod 2018 i wneud yn siŵr bod data cyfeiriadau CThEM mor gywir â phosib, cyn gweithredu CTIC. Bydd hyn yn cynnwys camau i ddynodi cyfeiriadau yng Nghymru ar systemau CThEM ac i sicrhau eu bod yn gywir.
29. Yn gefn i'r gwaith uchod bydd rhaglen gyfathrebu gyson a chydlynol a fydd yn targedu cynulleidfaoedd allweddol – fel cyflogwyr, asiantau, datblygwyr meddalwedd a threthdalwyr unigol – ac a luniwyd ar y cyd â Llywodraeth Cymru. Bydd CThEM yn defnyddio amryw o ddulliau cyfathrebu mewnol i roi gwybod i'w staff am y newidiadau a ddaw yn sgil CTIC, a'i effeithiau ar fusnes CThEM.

---

³ Bydd trethdalwyr Cymreig yn cael eu hadnabod ar hysbysiadau codau treth gyda'r cod "C" yn hytrach nag "W", er mwyn adlewyrchu *Cymru* yn hytrach nag *Wales*

PENNOD 3

Y DRETH TRAFODIADAU TIR A'R DRETH GWAREDIADAU TIRLENWI YNG NGHYMRU

Cyflwyniad

30. Mae Deddf Cymru 2014 yn darparu ar gyfer datganoli'r pŵer i drethu trafodiadau tir a gwaredu gwastraff mewn safleoedd tirlenwi yng Nghymru i Lywodraeth Cymru, ac ar gyfer datgymhwyso Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi yng Nghymru.
31. Yn ystod haf 2017, cafodd Deddf Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) 2017 a Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017 eu pasio gan y Cynulliad. Mae'r rhain yn paratōi'r ffordd ar gyfer Treth Trafodiadau Tir a Threth Gwarediadau Tirlenwi a fydd yn cael eu cyflwyno ar 1 Ebrill 2018. O'r adeg honno ymlaen, ni fydd trethi'r Deyrnas Unedig yn berthnasol yng Nghymru, a bydd grant bloc Cymru yn cael ei addasu i adlewyrchu hynny.
32. Cafodd Awdurdod Cyllid Cymru (ACC) ei sefydlu ar 18 Hydref 2017, a bydd yn gweinyddu'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi o 1 Ebrill 2018 ymlaen.
33. Sefydlwyd prosiect ar y cyd gan CThEM yn 2016 i reoli'r broses o ddatgymhwyso Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi, a newid i ddefnyddio'r Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi yng Nghymru. Mae Bwrdd y Prosiect ar y Cyd yn cynnwys cynrychiolwyr o CThEM a Llywodraeth Cymru (ACC ers mis Hydref 2017). Mae aelodau'r Bwrdd yn rhan o'r gwaith o wneud penderfyniadau i sicrhau bod y prosiect yn cynnig atebion effeithiol a gwerth am arian. Mae CThEM yn cael ei gynrychioli ar Fwrdd Prosiect Cyflawni a Pholisi Gweithredol Llywodraeth Cymru. Mae'n hynny'n galluogi CThEM a Llywodraeth Cymru i gadw golwg ar y penderfyniadau allweddol, ac yn cynnig dull cydlynol a chydweithredol i gyflawni'r prosiect.
34. Mae CThEM a Llywodraeth Cymru yn cydweithio'n agos ar faterion cyfreithiol, gweithredol a threth er mwyn sicrhau bod y newid i'r trethi datganoledig yn digwydd yn ddiraffferth. I hwyluso hyn, mae CThEM a Llywodraeth Cymru wedi llofnodi Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar y Dreth Trafodiadau Tir a datgelu gwybodaeth yn 2016.
35. Mae Llywodraeth Cymru yn talu costau CThEM sy'n gysylltiedig â'r gwaith o ddod â Threth Dir y Dreth Stamp i ben yng Nghymru. Gan mai dim ond ar nifer fach o weithredwyr y Dreth Dirlenwi y bydd y newidiadau yn effeithio ac mai dim ond ychydig o newidiadau sydd angen eu gwneud i systemau CThEM, mae CThEM wedi cytuno na fydd unrhyw gostau sy'n gysylltiedig â datgymhwyso'r Dreth Dirlenwi yng Nghymru yn cael eu trosglwyddo i Lywodraeth Cymru. Bydd yr arbedion a ddaw yn sgil rhoi'r

gorau i weinyddu'r trethi hyn yng Nghymru yn cael eu trosglwyddo gan CThEM i Lywodraeth Cymru.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

Rheoli'r prosiect

36. Mae'r prosiect ar y cyd yn cael ei oruchwylio gan Fwrdd Rhaglen Datganoli Trethi Cymru (paragraff 14 uchod).
37. Ar 1-2 Tachwedd 2017, cafodd "Adolygiad Cyfaill Beirniadol" o'r Prosiect ar y Cyd ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi ei gynnal gan un o unedau mewnol CThEM, sef yr uned Newid, Sicrwydd a Buddsoddi. Cafodd y prosiect ei asesu fel un Oren-Gwyrdd, a daethpwyd i'r casgliad y bydd y prosiect "*yn gallu cyflawni hyn erbyn y dyddiad rhoi ar waith*". Diben yr adolygiad oedd rhoi sicrwydd annibynnol ar statws presennol y prosiect o ran rheoli, adnoddau a phrosesau, a'i fod ar y trywydd cywir i gyflawni ei amcan i ddatgymhwyso'r trethi yng Nghymru ar 1 Ebrill 2018. Mae'r prosiect yn gweithredu ar ddau argymhelliad yr adolygiad.
38. Mae Llywodraeth Cymru a swyddogion CThEM wedi gweithio gyda'i gilydd i sefydlu meini prawf a fydd yn cael eu defnyddio i asesu a yw'r ddwy Lywodraeth yn barod i drethi'r DU gael eu datgymhwyso, ac i'r trethi cyfatebol gael eu cyflwyno yng Nghymru. Ar adeg ysgrifennu hyn, rhagwelir y bydd y ddwy Lywodraeth mewn sefyllfa i asesu a ydynt yn barod ar gyfer hynny yn unol â'r meini prawf erbyn 31 Rhagfyr 2017.

Cyfathrebu

39. Cafodd Grŵp Cyfathrebu ar y Cyd ("JCOMM") ei sefydlu ym mis Chwefror 2017 i ddatblygu dull cydweithredol rhwng CThEM a Llywodraeth Cymru i gyfleu'r newidiadau treth. Mae'r Grŵp hwnnw'n cynnwys cynrychiolwyr o CThEM, Llywodraeth Cymru (ACC ers mis Hydref 2017) a'r Gofrestrfa Tir, ac yn atebol i Fwrdd y Prosiect.
40. Mae'r aelodau'n gweithio gydag ystod eang o randdeiliaid allanol ar y gwaith o ddatblygu canllawiau ar y cyd i egluro trefniadau'r broses newid, a fydd yn cael eu cyhoeddi yn gynnar y flwyddyn nesaf. Mae gwaith hefyd yn cael ei wneud i ddiweddarau GOV.UK a rhanddeiliaid allweddol cyn y dyddiad newid.
41. Ym mis Hydref 2017 roedd ENTRUST – a benodwyd gan CThEM i reoleiddio'r Gronfa Cymunedau Tirlenwi a fydd yn dod i ben yng Nghymru ar ôl cyfnod pontio – wedi cynnal gweithdy yng Nghaerdydd i gyrff amgylcheddol ynghylch dirwyn hyn i ben yng Nghymru. Roedd hefyd wedi cyhoeddi canllawiau newydd ar ei wefan ym mis Tachwedd, ynghylch dod â'r Gronfa Cymunedau Tirlenwi i ben yng Nghymru⁴. Bydd

---

⁴ Mae rhagor o wybodaeth ar gael ar wefan ENTRUST: <http://www.entrust.org.uk/landfill-community-fund/wales/>

Llywodraeth Cymru yn cyflwyno Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi o fis Ebrill 2018⁵.

TG

42. Mae'r gwaith wedi dechrau ar y newidiadau gofynnol i systemau CThEM, sef: newidiadau i systemau CThEM i rwystro trafodiadau'r Dreth Trafodiadau Tir rhag cael eu cyflwyno a'u prosesu ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp; a threfnu i drosglwyddo data am drafodion y Dreth Trafodiadau Tir o ACC i CThEM ac Asiantaeth y Swyddfa Brisio.

Costau

43. Yn ôl amcangyfrifon CThEM, bydd y broses o newid i'r Dreth Trafodiadau Tir yng Nghymru yn costio rhwng £1.75 miliwn a £2 filiwn i gyd. Mae hyn yn fwy na'r amcangyfrif gwreiddiol a roddwyd i Lywodraeth Cymru - sef £1 miliwn - a hynny'n bennaf oherwydd newidiadau i system Technoleg Gwybodaeth CThEM, a phrosesau a systemau seiberddiogelwch sy'n mynd yn fwy ac yn fwy soffistigedig.
44. Hyd at 14 Rhagfyr 2017, mae CThEM wedi anfonebu Llywodraeth Cymru am £289,893 ar gyfer y broses o newid i'r Dreth Trafodiadau Tir yng Nghymru.

Camau i'w cymryd yn 2018 i roi hyn ar waith

45. Disgwylir y bydd y newid i'r trethi datganoledig yn digwydd ar 1 Ebrill 2018. Dyma hefyd yw'r Prif Ddydd Penodedig, pan fydd y model cadw pwerau newydd ar gyfer datganoli yng Nghymru yn dod i rym.
46. Bydd Cyd-bwyllgor y Trysorlysoedd (Swyddogion) yn cwrdd ym mis Ionawr i asesu a yw CThEM ac ACC yn barod i newid i'r trethi newydd, a bydd gohebiaeth rhwng y Gweinidogion yn dilyn hynny. Yn amodol ar gytuno ar y broses newid, bydd CThEM yn gwneud Gorchmynion Dydd Penodedig i ddirwyn Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi i ben yng Nghymru.
47. Bydd CThEM ac ACC yn cyhoeddi canllawiau ar y cyd ynghylch newid o Dreth Stamp y Dreth Dir i'r Dreth Trafodiadau Tir, a chanllawiau pellach ar drafodiadau trawsffiniol⁶ ddechrau 2018. I gefnogi hynny bydd prosesau cyfathrebu eraill yn targedu rhanddeiliaid allweddol, bydd GOV.UK yn cael ei ddiweddarau, a bydd negeseuon yn cael eu rhannu i egluro'n glir beth yw swyddogaethau a chyfrifoldebau'r awdurdodau treth, wrth i ACC agor y broses gofrestru ar gyfer y Dreth Trafodiadau Tir a'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi.

---

⁵ Mae rhagor: <http://gov.wales/funding/fiscal-reform/welsh-taxes/landfill-disposals-tax/communities-scheme/?lang=cy>

⁶ Mewn trafodiadau trawsffiniol, mae'r ffin rhwng Cymru a Lloegr yn rhedeg drwy eiddo

48. Bydd CThEM yn cwblhau ac yn profi'r system TG angenrheidiol i gefnogi'r newid.
49. Ar ôl sefydlu ACC, bydd CThEM ac ACC yn rhoi ar waith Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth, cytundeb rhannu gwybodaeth, a dull ar y cyd i gydymffurfio â'r trethi datganoledig er mwyn gallu cydweithio'n effeithiol ar ôl y newid.
50. Bydd gweithredwyr safleoedd tirlenwi sydd ond yn gweithredu yng Nghymru yn cael eu dadgofrestru ar gyfer y Dreth Dirlenwi. Bydd y Gronfa Cymunedau Tirlenwi yn dechrau ar gyfnod pontio o ddwy flynedd er mwyn cwblhau prosiectau'r gronfa yng Nghymru, a sicrhau bod holl arian y gronfa sydd ar ôl yng Nghymru yn cael ei wario. Bydd y cyfnod pontio yn dechrau ar 1 Ebrill 2018, ac yn dod i ben ar 31 Mawrth 2020. Bydd deddfwriaeth yn nodi'r broses o ddatgymhwyso'r Dreth Dirlenwi, ac o ddirwyn y Gronfa Cymunedau Tirlenwi i ben, yn cael ei gosod gerbron ddechrau 2018.

PENNOD 4

PWERAU BENTHYCA

51. Mae darpariaethau Deddf Cymru 2014 yn galluogi Gweinidogion Cymru i fenthycu arian at y dibenion canlynol o fis Ebrill 2018 ymlaen:

- Yn y Ddeddf roedd pwerau benthyca cyfredol Llywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn yn cael eu cadw ar y lefel bresennol, sef hyd at £500miliwn. Gall Gweinidogion Cymru fenthycu o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru er mwyn darparu balans gweithio ar gyfer Cronfa Gyfunol Cymru, neu er mwyn rheoli natur gyfnewidiol derbyniadau o fewn blwyddyn (lle bydd yr incwm gwirioneddol yn wahanol i'r derbyniadau a ragwelwyd ar gyfer y mis hwnnw);
- Roedd y Ddeddf yn ehangu'r amgylchiadau lle mae Llywodraeth Cymru yn gallu cael gafael ar fenthyciadau cyfredol. Mae hyn yn galluogi Llywodraeth Cymru i fenthycu arian ar draws blynnyddoedd er mwyn ymdopi â gwahaniaethau rhwng y rhagamcanion blwyddyn gyfan a'r derbyniadau alldro drwy drethi sydd wedi'u datganoli. Unwaith eto, rhaid i'r benthyca hwn ar draws blynnyddoedd ddod o'r Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol drwy Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Gall fod hyd at £200miliwn bob blwyddyn (o fewn cyfanswm y cap presennol, sef £500miliwn) a rhaid ei ad-dalu o fewn 4 blynedd.
- Mae darpariaeth yn y Ddeddf sy'n golygu y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £500miliwn i ariannu buddsoddiad cyfalaf. Gall fenthycu gan y Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol, banciau masnachol neu drwy ddyroddiadau bond. O fewn y terfyn cyffredinol, mae Trysorlys EM wedi cytuno y gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £125 miliwn y flwyddyn (o 2018-19 ymlaen). Gall hefyd ddefnyddio'r pwerau benthyca yn gynnar er mwyn bwrw ymlaen â gwelliannau i'r M4 (os yw'n dewis gwneud hynny). Rhaid i'r symiau y gall Llywodraeth Cymru eu benthyca ar gyfer y diben hwn cyn 2018-19 gael eu cymeradwyo gan Drysorlys EM.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

52. Mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cytuno ar ragor o fanylion ynghylch pwerau benthyca Llywodraeth Cymru yn ei fframwaith cyllidol newydd⁷, a gytunwyd ym mis Rhagfyr 2016.

53. Mae cytundeb y fframwaith cyllidol yn nodi'r canlynol:

- O fis 2018-19 ymlaen, bydd terfyn benthyca cyfalaf cyffredinol Llywodraeth Cymru yn cynyddu i £1bn, yn hytrach na'r

---

⁷https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/578836/Wales_Fiscal_Framework_Agreement_Dec_2016_2.pdf

£500miliwn mae Deddf Cymru 2014 yn darparu ar ei gyfer. Bydd cyfyngiad blynyddol benthycu cyfalaf Llywodraeth Cymru yn cynyddu i £ 150m o 2019-20;

- Bydd Llywodraeth Cymru yn gallu benthycu arian ar gyfer gwariant cyfalaf gan y Gronfa Benthyciadau Cenedlaethol neu drwy fenthyciad masnachol – ac yn dilyn cyhoeddiad Dydd Gŵyl Dewi Llywodraeth y DU, bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn gallu dyroddi bondiau;
- Bydd pwerau benthycu adnoddau Llywodraeth Cymru yn aros fel y maent yn Neddf Cymru 2014, a bydd Llywodraeth Cymru yn gallu defnyddio adnoddau ychwanegol i reoli'r gyllideb yn sgil Cronfa Wrth Gefn newydd i Gymru o fis Ebrill 2018 ymlaen (darllenwch 'Gweithgareddau eraill i roi hyn ar waith' ym mhennod 7 isod).

54. Yn dilyn hynny, mae Llywodraeth y DU wedi deddfu yn Neddf Cymru 2017 y bydd yn cynyddu terfyn benthycu cyfalaf Llywodraeth Cymru i £1bn.

PENNOD 5

PŴER I GREU TRETHI NEWYDD

55. Gyda chytundeb y ddwy lywodraeth, gellir datganoli rhagor o drethi sy'n bodoli eisoes drwy is-ddeddfwriaeth, a gellir rhoi pwerau i'r Cynulliad gyflwyno trethi newydd sy'n benodol i Gymru. Mae'r pwerau hyn yn cynnig ffordd i'r Cynulliad sicrhau canlyniadau polisi, yn ogystal â sicrhau referniw ychwanegol o bosib.

56. O ran trethi newydd sy'n benodol i Gymru, roedd y Papur Gorchymyn⁸ a gyhoeddwyd ochr yn ochr â Bil Cymru yn 2013 yn nodi meini prawf asesu arfaethedig Llywodraeth y DU. Roedd hyn yn cynnwys i ba raddau mae'r trethi newydd yn gwneud y canlynol:

- yn effeithio ar bolisi ariannol neu facro-economaidd y DU a/neu'r farchnad sengl;
- yn peidio â chydymffurfio â deddfwriaeth yr UE;
- yn cynyddu'r risg o osgoi trethi;
- yn creu baich cydymffurfio ychwanegol i fusnesau a/neu unigolion;
- yn cyd-fynd â chyfrifoldebau datganoledig.

57. Roedd y Papur hefyd yn nodi'r manylion y byddai angen i Lywodraeth Cymru eu cynnwys mewn unrhyw gynigion ar gyfer trethi newydd, gan gynnwys y canlynol:

- amcan o'r referniw a'r effaith economaidd;
- amcan o'r effaith ar referniw'r DU neu ar y berthynas â threthi ar draws y DU;
- effeithiau disgwylidig ar fusnesau ac unigolion (gan gynnwys effaith ddosbarthiadol);
- asesiad yn erbyn yr holl ddeddfwriaethau a chyfarwyddebau perthnasol, gan gynnwys y Ddeddf Hawliau Dynol, rheolau'r UE ar Gymorth Gwladwriaethol, y Ddeddf Cydraddoldeb ac ati; a
- chynlluniau casglu a chydymffurfio.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

58. Yn unol â hynny, mae Gweinidogion Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU wedi cytuno i roi proses ar waith i asesu cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer trethi newydd sy'n benodol i Gymru.

59. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru restr fer o syniadau ar gyfer trethi newydd i Gymru yn ei Chyllideb ddrafft. Mae'n bwriadu cynnig un o'r trethi newydd canlynol i Lywodraeth y DU yn 2018 er mwyn profi'r pwerau i gyflwyno trethi newydd:

- Ardoll i gefnogi gofal cymdeithasol;

---

⁸ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/294471/Wales_Bill_Command_Paper_-_Welsh.pdf

- Treth ar dir gwag;
- Treth ar blastigion untro;
- Treth ar dwristiaeth.

PENNOD 6

EFFAITH PWERAU NEWYDD AR GRANT BLOC CYMRU

60. Un o egwyddorion sylfaenol datganoli trethi yw bod elfen o'r grant bloc yn cael ei chyfnewid am y gallu i godi trethi. Ym mis Rhagfyr 2016, cytunodd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ar fframwaith cyllidol i lywio trefniadau cyllido newydd Llywodraeth Cymru. Mae hyn yn cynnwys addasiadau i'r grant bloc ar gyfer datganoli trethi, a'u perthynas â fformiwla Barnett a chyllid gwaelodol Llywodraeth Cymru.

61. Mae fframwaith cyllidol newydd Llywodraeth Cymru yn darparu ar gyfer y trefniadau canlynol i gyllido'r grant bloc:

- O 2018-19 ymlaen bydd ffactor seiliedig ar anghenion yn cael ei gynnwys yn fformiwla Barnett i bennu newidiadau yng nghyllid grant bloc Llywodraeth Cymru mewn perthynas â datganoli gwariant;
- Bydd y ffactor seiliedig ar anghenion hwn yn cael ei osod ar 115%, ar sail yr amrediad sydd wedi'i awgrymu gan Gomisiwn Holtham a'r cyllid gwaelodol a osodwyd yn Adolygiad o Wariant Llywodraeth y DU yn 2015;
- Er bydd cyllid cymharol y pen Llywodraeth Cymru yn parhau'n uwch na 115%, bydd ffactor trosiannol o 105% yn cael ei osod;
- Bydd y newidiadau yng nghyllid y grant bloc o ran datganoli trethi yn cael eu pennu drwy'r model Cymaradwy;
- Bydd y system ar gyfer addasu'r grant bloc yn cynnwys didyniad sylfaenol cychwynnol i adlewyrchu'r refeniw trethi y mae Llywodraeth y DU wedi'i hepgor ar bwynt datganoli'r dreth; a mynegeio dilynol drwy'r model Cymaradwy, yn seiliedig ar newidiadau i refeniw trethi cyfatebol Llywodraeth y DU;
- Bydd y model Cymaradwy yn cael ei roi ar waith ar gyfer Treth Dir y Dreth Stamp, y Dreth Dirlenwi a'r holl fandiau Treth Incwm.

62. Mae'r fframwaith cyllidol hefyd yn rhoi sylw i drin effeithiau goferu (spillover), lle mae penderfyniad polisi un llywodraeth yn effeithio ar dreth neu wariant y llywodraeth arall. Cytunwyd yn y fframwaith y byddai Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU:

- Yn rhoi cyfrif am yr holl effeithiau uniongyrchol, naill ai drwy addasu'r grant bloc neu ar wahân ar ôl iddynt ddod i'r amlwg. Mae'r rhain yn effeithiau ariannol a fydd yn digwydd yn uniongyrchol ac yn fecanyddol o ganlyniad i benderfyniad polisi un llywodraeth, cyn unrhyw newid cysylltiedig mewn ymddygiad;
- Yn rhoi cyfrif am effeithiau ymddygiad mewn amgylchiadau eithriadol yn unig, lle mae'r effeithiau'n sylweddol ac yn gallu cael eu profi, a'r ddwy lywodraeth yn cytuno ei bod yn briodol gwneud hynny. Mae'r rhain yn effeithiau ariannol sy'n deillio o newid yn ymddygiad pobl yn dilyn penderfyniad polisi;

- Yn peidio â rhoi cyfrif am effeithiau ail gylch. Mae'r rhain yn effeithiau economaidd ehangach sy'n gallu deillio'n fwy anuniongyrchol o benderfyniadau polisi.

Camau a gymerwyd i roi hyn ar waith

63. Cafodd trefniadau cyllido'r fframwaith cyllidol newydd eu cymhwyso gan Lywodraeth y DU i grant bloc Llywodraeth Cymru am y tro cyntaf yng Nghyllideb yr Hydref 2017.

64. Roedd hyn yn cynnwys didyniadau o'r grant bloc yn ymwneud â datganoli Treth Tirlenwi a Threth Treth Dyletswydd Stamp yn 2018 -19, ac ychwanegu'r ffactor yn seiliedig ar anghenion Strwythur Barnett o ran gwariant penderfyniadau 2018-19 ymlaen. Nid yw'n cynnwys didyniadau ar gyfer Treth Incwm Cymru a fydd yn cael ei ddatganoli yn 2019-20. Caiff didyniadau ar gyfer Treth Incwm Cymru eu nodi yng Nghyllideb yr Hydref 2018.

65. Treth Roedd y didyniadau'n seiliedig ar y rhagolygon treth perthnasol a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Cyfrifoldeb Gyllidebol â Chyllideb yr Hydref ac yn arwain at y newidiadau canlynol i grant bloc Llywodraeth Cymru, yn seiliedig ar y rhagolygon cyhoeddedig diweddaraf:

£ miliwn	2018-19	2019-20
Cyfanswm y didyniadau ar gyfer treth	269	277

66. Bydd cymhwyso ffactor seiliedig ar anghenion Barnett yn arwain at ychwanegiadau canlynol i grant bloc Llywodraeth Cymru:

£ miliwn	2018-19	2019-20	2020-21
Terfyn Gwariant Adrannol ar adnoddau cyllidol – heb ei glustnodi	6.9	9.1	
Terfyn Gwariant Adrannol ar adnoddau – wedi'i glustnodi (dibrisiant)	0.6	1.2	
Terfyn Gwariant Adrannol ar adnoddau – wedi'i glustnodi (diffyg ar fenthyciadau myfyrwyr)	0.7	1.4	
Terfyn Gwariant Adrannol ar Gyfalaf	7.7	17.9	23.9
<i>Fel arall, Cyfalaf Trafodiadau Ariannol</i>	1.2	2.1	1.7

Cyfanswm yr ychwanegiadau yn sgil y ffactor seiliedig ar anghenion yn fformiwla Barnett	16	29.6	23.9
--	-----------	-------------	-------------

PENNOD 7

GWEITHGAREDDAU ERAILL I ROI HYN AR WAITH

Rhagolygon y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol

67. Dechreuodd y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol gyhoeddi rhagolygon ar gyfer y trethi sy'n cael eu casglu yng Nghymru gyda Datganiad yr Hydref 2014. Bydd yn parhau i gyhoeddi'r rhagolygon hyn ddwywaith y flwyddyn, fel rhan o'i dyletswydd statudol i greu rhagolygon trethi ar gyfer y DU i gyd.
68. Fel y cytunwyd yn y fframwaith cyllidol, bydd rhagolwg y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol o'r trethi sy'n cael eu casglu yng Nghymru adeg y datganoli yn cael ei ddefnyddio i bennu'r didyniad sylfaenol o grant bloc Llywodraeth Cymru ar gyfer pob treth sy'n cael ei datganoli. Bydd grant bloc Llywodraeth Cymru yn cael ei fynegeo ar sail y newidiadau yn nhrefni cyfatebol Llywodraeth y DU – bydd rhain yn seiliedig i ddechrau ar rhagolygon y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol, ac yna'n cael eu cysoni â'r data alldro pan fydd ar gael.
69. Mae'r fframwaith cyllidol hefyd yn nodi gofyniad i Lywodraeth Cymru ddefnyddio rhagolygon annibynnol o'r trethi datganoledig y bydd yn eu casglu. Fel y cytunwyd yn y fframwaith, bydd Llywodraeth Cymru yn gallu penderfynu a yw am ddefnyddio rhagolygon y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol, neu roi trefniadau annibynnol eraill ar waith.
70. Wrth roi'r trefniadau hyn ar waith, bydd Llywodraeth Cymru yn gallu llunio ei rhagolygon ei hun o'r trethi datganoledig, a bydd y rheini'n cael eu harchwilio'n annibynnol. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru hynny ar gyfer Treth Dirlenwi Cymru a'r Dreth Trafodiadau Tir yn ei chyllideb ddrafft ym mis Hydref.
71. Dywedodd Llywodraeth Cymru yn ei chyllideb ddrafft y byddai'n well ganddi ddefnyddio rhagolygon y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ar gyfer trethi datganoledig yn y dyfodol. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn dal i ystyried opsiynau posib.

Cronfa Wrth Gefn Cymru

72. Roedd y Papur Gorchymyn (troednodyn 1) yn dweud y bydd Llywodraeth y DU yn rhoi'r gallu i Lywodraeth Cymru dalu'r refeniw trethi sydd dros ben i gronfa arian parod, i'w helpu i reoli natur gyfnewidiol ei chyllideb yn sgil ei phwerau trethu newydd.
73. Mae fframwaith cyllidol newydd Llywodraeth Cymru yn nodi rhagor o fanylion ar gyfer Cronfa Wrth Gefn newydd i Gymru, a fydd yn cyfuno ei chronfa arian parod a'i gallu i ddefnyddio'r cyfleuster Cyfnewid Cyllidebau.
74. Bydd Cronfa Wrth Gefn Cymru yn dod yn weithredol ochr yn ochr â'r broses o ddatganoli Treth Dir y Dreth Stamp a'r Dreth Dirlenwi ym mis Ebrill 2018. Ni fydd dim terfyn blynyddol ar daliadau i Gronfa Wrth Gefn

Cymru, a fydd yn gallu dal hyd at £350miliwn gyda'i gilydd. Bydd gan Lywodraeth Cymru derfyn blynyddol ar gyfer tynnu arian i lawr o'r Gronfa Wrth Gefn, sef £135 miliwn ar gyfer adnoddau a £50 miliwn ar gyfer cyfalaf.

PENNOD 8

GOFYNION ADRODD ERAILL

75. Yn ogystal â'r elfennau a drafodwyd yn y penodau blaenorol (camau a gymerwyd i roi hyn ar waith, camau sydd eto i'w cymryd, ac effaith y darpariaethau ar y grant bloc), mae adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu bod adroddiadau blynyddol ar Ran 2 o'r Ddeddf yn cynnwys y canlynol:

- asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau Rhan 2 sydd wedi'u rhoi ar waith;
- asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthycu arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan Ran 2;
- datganiad am effaith Rhan 2 ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); ac
- unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.

76. Dyma'r trydydd adroddiad ers i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol ym mis Rhagfyr 2014. Dylid nodi fod holl ddarpariaethau Rhan 2 – yn unol ag adran 29(2)(b) o'r Ddeddf – wedi dod i rym ddau fis ar ôl iddi gael ei chyhoeddi, ac eithrio'r adrannau sy'n berthnasol i CTIC a benthycu gan Weinidogion Cymru.

77. Roedd Adran 17 o Ddeddf Cymru 2017 yn cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm cyn rhoi CTIC ar waith. Daeth yr adran hon i rym ddau fis ar ôl i'r Ddeddf gael Cydsyniad Brenhinol, ar 31 Mawrth 2017. Bydd y Trysorlys yn cyflwyno Gorchymyn i roi CTIC ar waith o 2019-20 ymlaen.

78. Cyflwynodd Trysorlys ei Mawrhydi reoliadau a oedd yn golygu bod adran 20 (benthycu gan Weinidogion Cymru) yn dod i rym ar 1 Ionawr 2017. Roedd Adran 18 o Ddeddf Cymru 2017 yn diwygio adran 122A o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i ddyblu cap benthycu cyfalaf Llywodraeth Cymru o £500 miliwn i £1 biliwn. Daeth yr adran hon hefyd i rym ar 31 Mawrth 2017.

79. Fel y nodwyd yn y fframwaith cyllidol, bydd y terfyn blynyddol ar wariant cyfalaf hefyd yn cynyddu. Ochr yn ochr â chyflwyno CTIC, bydd y terfyn blynyddol yn cael ei osod ar 15% o'r cap cyffredinol ar fenthycu, sy'n cyfateb i £150 miliwn y flwyddyn.

CASGLIAD

80. Mae Adran 23 o Ddeddf Cymru 2014 yn mynnu y dylai'r Adroddiad Blynyddol ar gyflwyno a gweithredu Rhan 2 o'r Ddeddf honno gael ei osod gerbron flwyddyn i'r dyddiad y cafodd Gydsyniad Brenhinol (17 Rhagfyr 2014), neu cyn hynny.
81. Gwelwyd mwy o gynnydd eleni i roi Deddf Cymru 2014 ar waith yn llawn. Mae Llywodraeth y DU yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i sicrhau bod y trefniadau angenrheidiol ar waith i reoli'r broses o newid i'r trethi datganoledig ar 1 Ebrill 2018.
82. Mae'r fframwaith cyllidol rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn dweud sut bydd grant bloc Llywodraeth Cymru yn cael ei addasu i ystyried datganoli trethi. Hefyd, roedd Deddf Cymru 2017 yn darparu ar gyfer pwerau trethu a benthyca Llywodraeth Cymru. Yn sgil cael gwared ar y gofyniad i gynnal refferendwm ar dreth incwm, a'r cytundeb ar addasiadau priodol i'r grant bloc, bydd modd datganoli CTIC o 2019-2020 ymlaen.
83. Cyhoeddir yr adroddiad blynyddol nesaf ar gyflwyno Rhan 2 o Ddeddf Cymru 2014, yn unol ag Adran 23(3)(b) o'r Ddeddf, cyn 17 Rhagfyr 2018.

Atodiad A – Gofynion Adrodd yn Neddf Cymru 2014, a ble maent yn cael sylw yn yr adroddiad hwn

1. *datganiad am y camau sydd wedi'u cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, ers gwneud yr adroddiad blaenorol (neu, yn achos yr adroddiad cyntaf, ers pasio'r Ddeddf hon) i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith;*

Pennod 2: Paragraffau 11-25

Pennod 3: Paragraffau 36-44

Pennod 4: Paragraffau 52-54

Pennod 5: Paragraffau 58 a 59

2. *datganiad am y camau y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn cynnig y dylid eu cymryd, boed gan y sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad neu gan eraill, i roi darpariaethau'r Rhan hon ar waith;*

Pennod 2: Paragraffau 26-29

Pennod 3: Paragraffau 45-50

3. *asesiad o'r broses o weithredu darpariaethau'r Rhan hon sydd wedi'u rhoi ar waith;*

Pennod 8

4. *asesiad o'r broses o weithredu unrhyw bwerau eraill i ddatganoli trethi i'r Cynulliad neu i newid pwerau Gweinidogion Cymru i fenthycu arian, ac unrhyw newidiadau eraill sy'n effeithio ar y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys neu eu diwygio gan y Rhan hon;*

Pennod 8

5. *datganiad am effaith y Rhan hon ar swm unrhyw daliadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol o dan adran 118 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (taliadau i Gronfa Gyfunol Cymru); a*

Pennod 8

6. *unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ffynonellau refeniw ar gyfer Llywodraeth Cymru y mae'r sawl sydd wedi gwneud yr adroddiad yn ystyried y dylid tynnu sylw'r Senedd neu'r Cynulliad atynt.*

Pennod 8